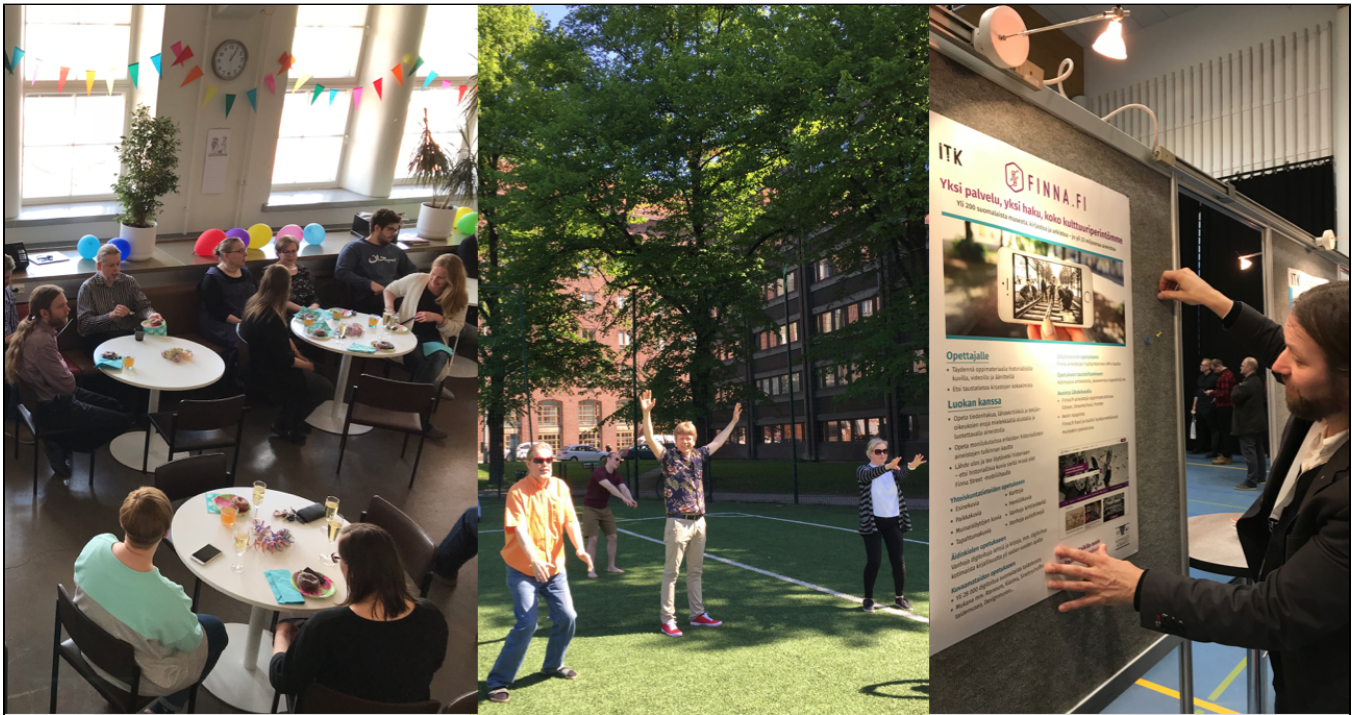

3-2018

1.6.2018

Tästä Kansalliskirjaston tilannekatsauksesta saat uusimmat tiedot Finnan, Finton, Melindan ja Yhteentoimivuuden palveluiden kuulumisista.

Koulutuksia ja tapahtumia Kansalliskirjastossa 2018

- Missä mennään -webinaarit
 - 24.4.2018, linkki tallenteeseen ja esityksiin ohjelmisivulla: <https://www.kivi.fi/pages/viewpage.action?pageId=93194808>
 - Seuraava webinaari 13.9.2018, ilmoittautuminen avataan viikolla 34

Uusi verkkosivusto digitaaliselle kulttuuriperinnölle

- Digitaalinen kulttuuriperintömme -sivusto [Digime.fi](https://www.digime.fi) on avautunut. Sivusto toimii opetus- ja kulttuuriministeriön linjaaman digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuuden viestinnän pääkanavana. Kokonaisuus jatkaa Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeessa vuosina 2008-2017 tehtyä työtä. Kansalliskirjasto vastaa digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuuden viestinnästä. Tutustu [tiedotteeseen](#) uudesta sivustosta.

Pikalinkit

- [Finna](#)
- [Finto](#)
- [Melinda](#)
- [Yhteentoimivuuden palvelut](#)
- [Avoin tiede](#)

Finna

Finna on tiedonhakupalvelu, joka kokoaa yhteen aineistoja arkistoista, kirjastoista ja museoista.

Ajankohtaista

- Finnan käyttöliittymään ja järjestelmään on toteutettu **tietosuoja-asetuksen (GDPR)** edellyttämiä muutoksia. Tutustu [koosteeseen muutoksista](#).
- Kirjasampon Kirjakalenteri-upokkeen otsikko on vaihdettava Finna-verkkokirjastoissa. Lisätietoa [Keskustelufoorumilla](#).
- **Uudet näkymät ja aineistot**
 - Lastu-kirjastot on julkaissut verkkokirjaston [lastu.finna.fi](#). Aineistot löytyvät myös [Finna.fi](#):stä.
 - Kirkes-kirjastot on julkaissut verkkokirjaston [kirkes.finna.fi](#). Aineistot löytyvät myös [Finna.fi](#):stä.
 - Blanka-kirjastojen aineistot löytyvät nyt [Finna.fi](#):stä.
 - Keuruun kirjaston kotiseutuaineisto Keuruun Veräjä on julkaistu [Finna.fi](#):ssä

Teknisen kehitystyön kuulumis

- **Finnan Hallintaliittymä**, jolla organisaatiot voivat luoda ja räätälöidä omia Finna-käyttöliittymiään, on päivitetty kokonaan uuteen versioon 24.5. Uuden hallintaliittymän toiminnot vastaavat vanhaa, mutta ohjelmiston rakenne ja koodi on kokonaan uusittu mm. tietoturvan ja tietosuojan parantamiseksi. Mm. käyttäjähallinta on uudistunut. Hallintaliittymän ohjelmistovirheitä korjataan ja toimintoja lisätään kesän aikana jatkuvilla päivityksillä. Päivitykset aikataulutetaan ja synkronoidaan muun Finnan päivitysten kanssa elo-syyskuussa.
 - Heidän, jotka ovat ylläpitäneet Finna-näkymiä, tulisi huomioida, että **käyttäjä, joka ei ole kirjautunut järjestelmään yli vuoteen, poistetaan Hallintaliittymän rekisteristä**. Tämän jälkeen käyttäjä pitää luoda uudestaan, mikäli hän edelleen haluaa käyttää Hallintaliittymää.
- Integraatio Finnan ja Museoliiton ylläpitämän museotietokannan välillä on toteutettu. Museot voivat nyt ottaa käyttöön esittelysivun [Finna.fi](#):ssä. Ohjeistus löytyy [asiakawikistä](#).
- Teknisen kehitystyön etenemistä voi seurata Keskustelufoorumilla.

Ryhmiä kokoukset

- Finnan konsortioyhmä kokoontuu seuraavan kerran **19.6.2018**.
 - Konsortioyhmän [kokoukset](#) ja [vuosikello 2018](#)

Henkilöstöuutisia

Kevään aikana Finnan projektitiimiin ovat liittyneet:

- Tietojärjestelmäasiantuntija **Juha Luoma**
- Tietojärjestelmäasiantuntija **Tuure Ilmarinen**
- Tietojärjestelmäasiantuntija **Jaro Ravila**

Tapahtumat ja koulutukset

- Finnan kevään koulutusten esitystiedostot ja tallenteet löytyvät nyt tapahtumien ohjelmasivuilta:
 - [Finnan peruskoulutus 15.5.](#)
 - [Finnan hallintaliittymän koulutus 16.5.](#)
 - [Finnan hallintaliittymän syventävä koulutus 18.5.](#)
- Tulevat tapahtumat
 - [Syksyn tapahtumien alustavat ajankohdat](#) löytyvät asiakawikistä.

Lisätietoa

- Finnaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: [finna-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti@helsinki.fi)
- Finnan kehittäminen ja arkinen yhteistyö Finna-wikissä
- [Finna-kanava](#) Kansalliskirjaston Keskustelufoorumilla
- Finna Twitterissä: [@Finnafi](#)
- Finna Facebookissa

Finna-tilannekatsauksen kokosivat [palvelusuunnittelija Susanna Eklund](#) ja [kehittämispäällikkö Erkki Tolonen](#).

Finto on suomalainen palvelu sanastojen, ontologioiden ja luokitusten julkaisua ja käyttöä varten.

Ajankohtaista

- Tietojärjestelmäasiantuntija **Joeli Takala** aloittaa työskentelyn uutena Finto-tiimiläisenä touko-kesäkuun vaihteessa.
- Finto ja laajemmin koko Yhteinen tiedon hallinta -digikärkihanke ovat laatineet [julkilausuman](#) erikoisontologioiden ylläpidon tärkeydestä. Kannanotto alleviivaa sanastojen riittävien ylläpitoresurssien merkitystä kansallisessa yhteentoimivan metatiedon kokonaisuudessa.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- YSO-pohjaisten erikoisontologioiden muutostenhallintatyökalu MUTU:n kehitys on aloitettu yhteistyössä Sanastokeskus TSK:n kanssa.
- Uusien käsitteiden ehdotusjärjestelmän uuden tuotantoversion kehitys on aloitettu yhteistyössä konsulttitalo Gofore:n asiantuntijoiden kanssa.
- EU:n tietosuoja-asetuksen myötä Finto-palvelun tietosuojaan on tullut päivityksiä. Uudet tietosuojaselosteet löydät palvelun [Wiki-sivulta](#). Lisäksi [Ehdotusjärjestelmämme](#) ei enää kerää ehdottajan yhteystietoja. Saadakseen päivityksiä tehtyyn ehdotukseen liittyen, tulee ehdottajan tilata ehdotus-issue GitHubista (linkki Ehdotusjärjestelmässä).

Sisältötyön kuulumiset

- Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto (SLM) on julkaistu Fintossa. Sanaston on laatinut ja sitä ylläpitää Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän alainen Lajityyppi- ja muotosanastoryhmä, johon kuuluu jäseniä kirjastosektorin eri alueilta. Musiikin osalta sisällöstä vastaa Muusa-ryhmä. Sanastoa on tarkoitus käyttää, kun kuvaillaan aineiston lajityyppejä ja/tai muotoa. Sanasto on suomen- ja ruotsinkielinen ja sisältää tällä hetkellä 1 155 käsitettä. Se kattaa niin tietokirjallisuuden, kaunokirjallisuuden kuin musiikinkin lajityypit ja muodot. Sanasto löytyy täältä: <http://finto.fi/slm/fi/>
- UDK-luokituksen tiivistelmä UDC Summary on nyt kokonaisuudessaan käännetty suomeksi. Tiivistelmän 3571 kentästä on 71 % muokattu vastaamaan tiivistelmän luokkien ja kommenttien nykyistä englanninkielistä muotoa. Näistä kokonaan uusia käännöksiä on lähes tuhat. Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän UDK-työryhmällä on käynnissä käännöksen tarkistusvaihe, jonka jälkeen käännös toimitetaan UDC-sihteeristölle julkaistavaksi. Suomenkielisen käännöksen sisältävä UDC Summary julkaistaan myöhemmin Fintossa.
- Yleisen suomalaisen ontologian (YSO) wikidata-linkitys aloitetaan kesällä. YSO-paikat on jo pääosin linkitetty wikidataan. Linkitysten myötä [Finto.fi](#) :hin on tulossa uusi widget, joka näyttää wikidataan linkitettyjen käsitteiden wikipedia-sivun osana käsitteen tietoja.

Ryhmiä kokoukset

- Finto-ohjausryhmä kokoontui 14.5. Kokouksessa pohdittiin erityisesti Finton roolia kansallisena yhteentoimivuutta edistävänä palveluna. Ohjausryhmä kokoontuu seuraavan kerran syksyllä.
- Finton laajennettu projektiryhmä kokoontuu 31.5. Kokouksen pääpuheenaiheena on Finton rooli kansallisessa yhteentoimivuuden kokonaisuudessa.
- Ontologiaylläpitäjien ryhmä kokoontuu 12.6. Kokouksen aiheina ovat YSO:n toimintahierarkian uudistusehdotus sekä YSO-pohjaisten ontologioiden monikielisyys- ja käännöslinjaukset. Kokouksen tavoitteena on löytää yhteinen ratkaisu näihin kysymyksiin.

Tapahtumat ja koulutukset

- 21.5. järjestettiin Helsingissä erityisesti kirjastojen kuvailijoille suunnattu koulutustilaisuus: [YSAsta ja Allärsista YSOon - mikä kuvailussa muuttuu vai muuttuuko mikään?](#) Tilaisuuden ohjelma ja esitykset sekä videotalliointi ovat nähtävissä asiakaswikissä osoitteessa <https://www.kiwi.fi/x/UQqOBQ>

Lisätietoja

- Voit lähettää Fintoa koskevat kysymykset, kommentit ja palautteen osoitteeseen [finto-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finto-posti[at]helsinki.fi).
- Projektin asiakaswiki
- [Finto Twitterissä](#)

Finto-tilannekatsauksen kokosi kehittämispäällikkö Mikko Lappalainen.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Kesälomakauden aikana Melindan väen tavoittaa parhaiten sähköpostilla: melinda-posti [AT] helsinki.fi
- Arto artikkelitietokannan siirto Melindaan tehdään vuoden 2018 aikana, ensimmäiset aineistoerät touko-kesäkuussa
- Kartoitimme eMelinda-kehitysohjelman ja talkoiden ensimmäisen vaiheen toimenpiteiden edistymistä. Seurantakysely oli auki Melinda-kirjastoille 19.4.-4.5.2018. Kyselyyn vastasi 36 kirjastoa. Kiitokset kaikille vastanneille! Alustavia tuloksia oli esillä Melinda-päivässä 22.5.2018.
- Useat kirjastot ovat osallistuneet eMelinda-talkoisiin ja kuvailevat e-aineistoja paikalliskannan sijaan Melindaan. Kun sähköisten aineistojen, erityisesti kotimaisten, metatiedot kootaan kattavasti kansalliseen metatietovarantoon, ovat ne eri kirjastojen ja kirjastosektoreiden hyödynnettävissä. Kirjastojen päällekkäinen työ vähenee ja kaikki hyötyvät.
- eMelinda-kehitysohjelma ja talkoot jatkuvat. Kuvailutyötä tukeva ohjeistus ja työkalut kuten Muuntaja kehittyvät edelleen. Kun kuvailet, kuvaile Melindaan!

Yleiset kirjastot:

- Melinda-Helmet integraatio on työn alla. Tavoitteena on tuoda Helmet-tietokannasta uusia tietueita (pl. musiikki) Melindaan.
- Seinäjoen kaupunginkirjaston - Eepos-kimpan Melindaan mukaantulon valmistelut ovat edenneet suunnitellusti. Tavoite tuotantoonmenolle on syksy.
- Jyväskylän kaupunginkirjasto - Keski-kimppa on vahvistanut päätöksen Melindaan liittymisestä. Valmistelutoimet ajoittuvat syksylle.
- Liittyvät kirjastot voivat valita erilaisista mukaantulon malleista itselleen sopivan. Perinteisen aineistosiirot sisältävän liittymistavan lisäksi on tarjolla myös kevyempiä mahdollisuuksia. Lisätietoa on [wikissä](#).

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Melindan teknisen alustan Alephin versiopäivitys tehtiin viikolla 19 (helatorstai).

Viimeisimmät ohjeet

- Päivitämme säännöllisesti Melindan toimintaohjetta, joka on Melindassa työskentelyn perusohje. Löydät ohjeen [Melinda-wikistä](#).

Ryhmiä kokoukset

- Tiedonhallinnan ohjausryhmä kokoontui 9.5.2018. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä kokoontui 29.5.2018. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Luumu-ryhmä ja metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda sulautuivat Muusa-ryhmäksi vuoden 2018 alussa. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä kokoontui 11.4.2018. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).

Tapahtumat ja koulutukset

- Melindan kevään talonmiehen tuokiot etäyhteyden välityksellä on pidetty 14.2.2018 ja 12.4.2018. Seuraava on syksyllä.
- Melinda-Aleph peruskoulutus uusille Aleph-kuvailijoille tai kertausta tarvitseville oli 18.4.2018. Koulutus on uudistettu syksyllä 2017 ja jaettu kahteen osaan: teorian itseopiskeluun verkossa ja lähipäivään. Verkkomateriaali on kaikille avoin, ja sen voi käydä läpi milloin vain.
- Järjestimme Melinda-kirjastojen kuvailijoille Melinda-päivän 22.5.2018 Helsingissä. Tilaisuuteen oli ilmoittautunut 195 henkilöä, joista viitisenkymmentä oli paikan päällä ja muut osallistuivat etäyhteydellä. Tapahtuman teemana oli erityisesti sähköisten aineistojen kuvailu ja eMelindaan liittyvät asiat. Käytännönläheinen päivä koettiin hyödylliseksi. Kiitokset kaikille mukana olleille ja palautetta antaneille! Pohdimme jatkoa annettujen vinkkien pohjalta.
- Tilaisuuksien ja koulutusten materiaalit löydät [wikistä](#).

Lisätietoja

- Melindaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: melinda-posti [AT] helsinki.fi
- [Melinda-wiki](#)

Yhteentoimivuuden palvelut

Kansalliskirjasto paketoii metatietoon liittyviä palveluitaan asiakaslähtöisemmin uuden **Metatietopalvelukokonaisuuden** alle. Kokonaisuudessa on viisi palvelua: Kuvailusääntöpalvelu, Toimijakuvailupalvelu, Kuvailusanasto- ja ontologiapalvelu, Tunnistepalvelu ja Formaattipalvelu. Järjestelyn tavoitteena on selkeyttää palvelutarjontaa sekä avata sitä myös kirjastosektorin ulkopuolelle.

Kuvailusääntöpalvelu

- Englanninkielinen RDA Toolkit päivittyy uuteen versioon (3R-muutos) vaiheittain tämän vuoden ja ensi kevään aikana. Beta-versio julkaistaan 13.6.2018. Suomenkielinen versio julkaistaan vuoden 2019 alkupuoliskolla. Lisätietoa RDA:n uudistumisesta [Kuvailusääntöpalvelun sivuilla](#).
- Kuvailun kansallisten asiantuntijaryhmien RDA-linjaukset kuvailun keventämiseksi on julkaistu [Kuvailusääntöpalvelun sivuilla](#). Samalla julkaistiin myös kuvailutasokohtaiset (ydin- ja perustaso) pakollisten elementtien listaukset.

Kuvailusanasto- ja ontologiapalvelu

- Kirjastojen ja asiantuntijaryhmien yhteinen YSasta ja Alläristä YSOon -yhteistyöryhmä on perustettu. Ryhmä suunnittelee ja hyväksyy siirtymän MARC21-formaattia koskevat muunnokset kirjastojen tietokannoissa. Ryhmä on jo käsitellyt YSO:n MARC-muotoisen muunnoksen ja YSOsta on tuotettu pilottivaiheen MARC-auktorioteettitietueet Melindan testipalvelimelle. YSO julkaistaan MARCina Melindan auktoriteettitietokannassa Asterissa alkusyksystä.

Toimijakuvailupalvelu

- Toimijakuvailun tietoasiantuntijaksi on valittu Katerina Sornova, joka aloittaa uudessa tehtävässään 1.6.2018.
- Toimijakuvailuun liittyvää ohjetta päivitetään jatkuvasti. Ohjeeseen on viimeksi lisätty mm. kenttiin 024 ja 043 liittyvät ohjeet. Toimijakuvailuohje löytyy [täältä](#).

Tunnistepalvelu

- ISNI-projektin tiimoilta osallistuttiin ISNI-tunnuksen kehittämistä käsittelevään kansainväliseen työryhmään (ISNI and VIAF Interoperability Working Group). Alustava raportti valmistui huhtikuussa ja lopullinen versio valmistuu kesäkuussa. Raportissa todetaan mm. kirjastojen yhä kasvava kiinnostus ISNI-tunnusta kohtaan. Kehittämiskohteiksi nostetaan mm. metatietojen merkitsemistavat, ohjeiden ja toiminnan keskitetty dokumentointi ja mukana olevien organisaatioiden yhteistyö tai keskinäinen yhteydenpito.
- ISNI-projektin osana on tehty analyysityötä Asteri-tietueiden metatiedon yhteneväisyydestä ja analyysi on johtanut ehdotuksiin rikastaa koneellisesti Asterin tietueita. Tällaisia ovat mm. yhteisön kotimaan, yhteisön tyypin, henkilön todellisen nimen ja pseudonyymien välisen suhteen merkitseminen. Tietueiden rikastaminen palvelee Asteri-tietokannan käyttäjiä ja parantaa yhteistyön edellytyksiä mm. muiden muistiorganisaatioiden ja tunnistejärjestelmien ylläpitäjien suuntaan.
- Kansainväliselle ISNI-keskukselle maaliskuussa lähetetyt yhteisötietueet ovat käsittelyssä heidän testitietokannassa, mutta tarkempaa raporttia tietueajon tuloksista odotetaan.

Lisätietoja

- Tietojärjestelmäpäällikkö Matias Frosterus, [matias.frosterus \[AT\] helsinki.fi](mailto:matias.frosterus@helsinki.fi)
- Kehittämispäällikkö Marja-Liisa Seppälä, [marja-liisa.seppala \[AT\] helsinki.fi](mailto:marja-liisa.seppala@helsinki.fi)

Avoin tiede

Fairdata-palvelukokonaisuus lähenee julkistamista

- ATT-hankkeessa käynnistynyt avoimen tieteen palveluiden kehittäminen on loppusuoralla.
- Palvelukokonaisuuden uudet verkkosivut julkaistaan lähiaikoina. Ne tulevat sisältämään tietoa ja ohjeita niin tutkimusorganisaatioille kuin tutkijoillekin palveluiden käytöstä ja käyttöönotosta
- Fairdata-palvelukokonaisuuden komponentit ovat
 - Qvain - tutkimusdatan kuvailutyökalun kehittäminen jatkuu Kansalliskirjastossa, ja se on julkaisukunnossa lähiviikkoina.
 - IDA - tutkimusdatan säilytyspalvelu. CSC siirtää parhaillaan asiakkaitaan uudelle alustalle. Pääperiaatteet IDAn käytössä eivät muutu.
 - Etsin - tutkimusaineistojen hakuportaali. Myös Etsin on jo vakiintunut CSC:n tuottama palvelu, jossa tapahtuu 2018 kehitystyötä.
 - Fairdata-PAS - tutkimusaineistojen pitkäaikaissäilytyspalvelu. Sen käyttöönottoprojekti on meneillään kolmen tutkimusryhmän kanssa.
- Palvelukomponenttien taustalla ovat
 - Tutkimusaineistojen metatietovaranto Metax, jonka kautta muut komponentit pääasiallisesti ovat yhteydessä toisiinsa. Metatietovarannon tietomalli on julkaistu Yhteentoimiva Suomi -palvelussa: <https://tietomallit.suomi.fi/model/mrd/>
 - Fairdata-palveluiden yhteinen tunnistautumis- ja käyttäjienhallintaratkaisu, joka mm. mahdollistaa jouhevan liikkumisen palvelun eri osien välillä.

Pitkäaikaissäilytyksen osviitoja yhdestä paikasta

- Kulttuuriaineistojen ja tutkimusaineistojen pitkäaikaissäilytys perustuu yhteiseen ratkaisuun, ja toiminnassa pyritään kaikin puolin tiiviiseen yhteistyöhön ja yhdenmukaisuuteen. Tietoa mm. yhteisistä määrittämisistä saa täältä: <http://digitalpreservation.fi/>

Avoimen tieteen koulutus

- Kevään koulutusten tallenteet ovat katsottavssa täällä:
[Avoimen tieteen ja tutkimuksen koulutukset 2018](#)

Lisätietoja

- Kehittämispäällikkö Esa-Pekka Keskitalo, esa-pekka.keskitalo@helsinki.fi

Kuvat: Kansalliskirjasto 2018 / Suvi Kukkonen.